

Dva podnety na uvažovanie a diskusiu k dokumentu Fiducia supplicans

Richard G. DeClue, Jr., S.Th.D. je praktizujúci katolík. Špecializuje na systematickú teológiu s osobitným záujmom o myslenie Josepha Ratzingera / emeritného pápeža Benedikta XVI. Vo svojej diplomovej práci sa zaoberal Ratzingerovou eucharistickou ekleziológiou v porovnaní s východným pravoslávny teológom Jánom Zizioulasom. Vo svojej dizertačnej práci vyložil Ratzingerovu teológiu Božieho zjavenia. Dr. DeClue publikuje články o Ratzingerovej teológii v odborných časopisoch a vedie univerzitný kurz o myslení pápeža Benedikta XVI.

Je smutnou iróniou, že deklarácia, ktorá opakovane vyzýva, aby sa jej smernice plnili spôsobom, ktorý zabráni "škandálu a zmätku"[i], je sama obklopená veľkým zmätkom a - aspoň v očiach niektorých - vidinou škandálu, pohoršenia. Časť tohto zmätku spočíva vo vnútornej nejednoznačnosti slov, ktoré môžu mať rôzne konotácie. Keď si ľudia prečítajú titulok novinového článku, v ktorom sa vyhlasuje, že "pápež František schválil požehnanie párov rovnakého pohlavia", je pomerne ľahké nadobudnúť falošný dojem o tom, čo sa vlastne stalo.

Slovo "požehnanie" môže znamenať rôzne veci. To, čo dokument opisuje ako "vzostupné"[ii] požehnanie, je to, keď ľudia vzdávajú Bohu chválu. Ale my určite nepožehnávame Boha rovnakým spôsobom, akým Boh žehná nás. Tým druhým je "zostupné"[iii] požehnanie, pri ktorom nám Boh dáva svoju milosť. Okrem toho existuje hovorové použitie termínu požehnanie, ktoré znamená dať svoj súhlas. Tento význam požehnania sa napríklad používa, keď rodičia dávajú požehnanie svojmu dieťaťu, aby uzavrelo manželstvo. Niekedy sa môže spájať druhý a tretí zmysel. Napríklad v obrade sviatosti manželstva môže kňaz alebo diakon požehnať zväzok muža a ženy tak, že vyjadrí súhlas Cirkvi s ich manželským zväzkom a zároveň prosí Boha, aby na nich zoslal svoju milosť, ktorá im pomôže žiť ich manželské záväzky.

Súčasný zmätok pramení z toho, že ľudia sa domnievajú, že tretí význam požehnania (schválenie) je buď primárnym významom, alebo je aspoň súčasne implikovaný popri "zostupnom" význame požehnania párov rovnakého pohlavia. To by znamenalo, že pápež František schvaľuje romantické vzťahy osôb rovnakého pohlavia a/alebo ponúka zostupné požehnanie, pretože takéto vzťahy sú teraz schvaľované. To by bolo v skutočnosti v rozpore s katolíckou vierou, a teda škandalózne. Ako učí Katechizmus Katolíckej cirkvi, pohoršenie je postoj alebo správanie, ktoré privádza druhého k páchaniu zla (§ 2284), a často zahŕňa práve vyvolanie dojmu, že niečo, čo je hriechne, akoby hriechne nebolo.

Ako už bolo spomenuté, vyhlásenie Dikastéria "O pastoračnom význame požehnania", Fiducia Supplicans, si je vedomé možnosti pohoršenia, ak by sa požehnanie udeľovalo párom rovnakého pohlavia nevhodným spôsobom, a preto výslovne hovorí, že takémuto pohoršeniu je potrebné zabrániť. Ako jeden z príkladov sa zdôrazňuje: "Práve preto, aby sa predišlo akejkolvek forme zmätku alebo pohoršenia, keď o modlitbu požehnania požiadajú pár v neregulárnej situácii [...] toto požehnanie by sa nikdy nemalo udeľovať súčasne s obradmi civilného zväzku, a dokonca ani v súvislosti s nimi. Nemôže sa vykonávať ani so žiadnym odevom, gestami alebo slovami, ktoré sú vlastné sobášu. To isté platí, keď o požehnanie žiada dvojica rovnakého pohlavia"[iv].

V súvislosti s tým je vo vyhlásení jasne uvedené, že tretí vyššie uvedený význam požehnania - súhlas so zväzkom - je z úvahy vylúčený. Uvádza sa v ňom, že keď o "zostupné" požehnanie žiadajú páry rovnakého pohlavia, scenár, v ktorom by sa požehnanie mohlo udeliť, je situácia, v ktorej si

žiadatelia "nenárokujú legitímáciu vlastného postavenia", "uznávajú, že sú v núdzi a potrebujú jeho pomoc". "[v] Podobne sa v ňom hovorí, že takéto požehnanie "si nenárokujú nič sankcionovať ani legitimizovať." [vi] Opakujúc tento bod ďalej, dokument vyhlasuje, že "nie je zámerom nič legitimizovať." [vii] Dokument teda neschvaľuje romantické vzťahy medzi osobami rovnakého pohlavia. V skutočnosti sa v dokumente hneď na začiatku uvádza, že "Cirkev nemá moc udeľovať požehnanie zväzkom osôb rovnakého pohlavia" [viii].

Myslím, že tu je ďalší zdroj nedorozumenia: rozdiel medzi požehnaním dvojice rovnakého pohlavia a požehnaním ich zväzku. Čo znamená požehnať dvojicu rovnakého pohlavia, ale nie požehnať ich zväzky? Ak požehnávate dvojicu, nepožehnávate ich zväzok? V tomto prípade nie! A práve toto je pre ľudí prirodzene ťažké okamžite pochopiť. Nie je intuitívne zrejmé, že môžete požehnať dvojicu bez toho, aby ste požehnali alebo schválili ich zväzok.

O akom požehnaní teda vôbec hovoríme? Aký je jeho účel? Dokument opisuje druh požehnaní, ktorý má na mysli: "Tieto formy požehnaní vyjadrujú prosbu, aby Boh udelil tie pomoci, ktoré pochádzajú z podnetov jeho Ducha - čo klasická teológia nazýva 'aktuálnou milosťou' -, aby ľudské vzťahy dozrievali a rástli vo vernosti evanjeliu, aby boli oslobodené od svojich nedokonalostí a slabostí a aby sa mohli vyjadrovať v stále väčšom rozmere Božej lásky." [x] Pojem aktuálna (pomáhajúca) milosť je v Katechizme definovaný: Aktuálne milosti ... sa vzťahujú na "Božie zásahy, tak na začiatku obrátenia, ako aj v priebehu diela posväcovania" (§ 2000).

Aktuálna (pomáhajúca) milosť, na rozdiel od posväcujúcej milosti (ktorá je habituálna), je božská pomoc, ktorá pomáha človeku konať správne. Takéto požehnanie sa teda udeľuje tým, ktorí si uvedomujú, že sa snažia konať správne veci, a prosia Boha o milosť, aby mohli konať správne. Vo vyhlásení sa teda navrhuje, aby "v krátkej modlitbe, ktorá predchádza tomuto spontánnemu požehnaníu, vysvätený služobník mohol požiadať, aby jednotlivci dostali .... Božie svetlo a silu, aby dokázali úplne plniť jeho vôľu." [xi] Takéto požehnanie prosí o Božiu "pomoc, aby mohli žiť lepšie, a tiež vzýva Ducha Svätého, aby hodnoty evanjelia mohli žiť s väčšou vernosťou" [xii].

Čo to všetko nakoniec znamená? V podstate to znamená, že Cirkev odpovedá na prosby ľudí, ktorí sa nachádzajú v objektívne hriešnych a neusporiadaných situáciách (či už ide o vzťahy osôb rovnakého pohlavia, alebo o iné neštandardné situácie, ako sú rozvedení a neplatne "znovu zosobášení"), modlitbou, aby im Boh pomohol prekonať hriech, žiť svätejší život a dokonca "aby ich viedol k lepšiemu pochopeniu svojho plánu lásky a pravdy." [xiii] Ľudia v týchto situáciách môžu často vedieť o tom, že ich vzťah je hriešny, ale majú problém tomu správne porozumieť alebo sa ešte len snažia nájsť silu na nápravu situácie. V dokumente sa opakovane spomína, že žiadosť je určená tým, ktorí pristupujú s pokorou a ktorí si uvedomujú potrebu Božej pomoci tvárou v tvár svojej hriešnosti, a nie je určená tým, ktorí hľadajú legitímáciu svojho hriešneho správania. Podobné požehnanie sa udeľuje tým, ktorí bojujú so závislosťou a hľadajú pomoc pri prekonávaní svojej závislosti, a nie tým, ktorí sa ju snažia ospravedlniť. V takýchto prípadoch sa nepožehnáva skutočnosť, že osoba má závislosť, ale neusporiadaná okolnosť je relevantným prvkom pre daný typ ponúkaného požehnaníu a pre účel požehnaníu udeleného závislému. (Hoci existujú formálne požehnaníu pre osoby bojujúce so závislosťou, tento dokument ich typ zakazuje pre páry rovnakého pohlavia. Požehnaníu, ktorými sa tu zaoberáme, majú byť odpoveďou na spontánne žiadosti; ritualizované verzie požehnaníu v tomto prípade nemajú byť udelené [xiv]).

Niektorí katolíci sa oprávnene obávajú, že tieto diferencované vysvetlenia sa v praxi neprejavujú vo všetkých prípadoch. Existujú obavy, že páry budú žiadať o požehnanie bez náležitých dispozícií, ktoré sú v dokumente uvedené, a/alebo že duchovní môžu poskytovať takéto požehnanie spôsobom, ktorý je v rozpore s tým, čo dokument skutočne hovorí. Inými slovami, obávajú sa, že

dôjde k zneužitiu, ktoré vyvolá dojem, že sa schvaľujú homosexuálne aktivity alebo neregulárne (rovnakopohlavné alebo iné) vzťahy. Aby sa predišlo tomuto škandálu, pastori a ďalší duchovní budú musieť zabezpečiť, aby to, čo ľudia žiadajú od Boha, bola božská pomoc pri pokání a vernosti evanjeliu. Akákoľvek forma požehnania, ktorá vyvoláva škandalózne dojem, že zväzky osôb rovnakého pohlavia sú dovolené, je v priamom rozpore s vyhlásením Dikastéria. Túto skutočnosť je potrebné objasniť, inak dôjde k pohoršeniu a zmätku v rozpore s výslovným želaním Svätej stolice.

[i] Pozri Dikastérium pre náuku viery, Fiducia Supplicans, vyhlásenie (18. decembra 2023), §§ 30 a 39.

[ii] Pozri tamtiež, §§ 15, 17-18, 29 a 31.

[iii] Pozri tamtiež, §§ 15, 17-18 a 30-31.

[iv] DPNV, Fiducia Supplicans, § 39.

[v] Tamže, § 31.

[vi] Tamže, § 34.

[vii] Tamže, §40.

[viii] Tamže, § 5.

[ix] Pozri Katechizmus Katolíckej cirkvi §1750.

[x] DPNV, Fiducia Supplicans, §31.

[xi] Tamže, § 38.

[xii] Tamže, §40.

[xiii] Tamže, §30.

[xiv] Pozri tamže, §38: "netreba ani poskytovať, ani podporovať rituál na požehnanie párov v neregulárnej situácii".

Dr. Christopher Kaczor je praktizujúci katolík, vedúci katedry filozofie na Loyola Marymount University. Je autorom šestnástich kníh, o jeho výskume v oblasti etiky, filozofie a náboženstva sú v USA publikované mnohé články a relácie (Wall Street Journal, Huffington Post, National Review, NPR, BBC, EWTN, ABC, NBC, FOX, CBS, MSNBC a v Today Show). Možno ho nájsť na Twitteri na adrese @Prof_Kaczor.

V súvislosti s aktuálnym dianím týkajúcim sa Katolíckej cirkvi a homosexuálov často premýšľam o svojom svokrovi Dennisovi, ktorý sa v roku 1971 otvorene prihlásil k homosexualite a opustil Katolícku cirkev.

Keď moja manželka Jennifer vyrastala, jej vzťah s otcom bol rozkolísaný. Videli sa len zriedka, pretože ona žila na západnom pobreží USA, a on na východnom. Keď sa stretli, často "lietali iskry". Keď povedala alebo urobila niečo, čo bolo v rozpore s jeho názorom, vyletel na ňu.

Ale prchké osobnosti a náboženské rozdiely nemusia zničiť rodinnú lásku. Jennifer nebrala "Cti otca svojho" ako možnosť, ale ako prikázanie. Preto vynaložila obrovské úsilie, aby si s ním vytvorila dobrý vzťah.

Ale zakaždým, keď s ním Jennifer hovorila po telefóne, jej tvár bola pripravená na problémy, jej hlas bol napätý a každé slovo vyberané s rozvahou diplomata. Keďže on žil v New Yorku a my v Los Angeles, nevideli sme sa často.

To sa však zmenilo, keď sme sa presťahovali na štipendijný rok do Princetonu. Približne každé tri týždne sme cestovali do New Yorku, aby sme ho navštívili spolu s jeho manželom Claudiom (zosobášení pred civilným úradom). Držali sme sa "pri zemi" a zameriavali sa na spoločné záujmy. Nerozprávali sme sa o náboženstve, pokiaľ o ňom nezačali hovoriť oni. Vedeli sme, na čom sú oni, a

oni vedeli, na čom sme my. Ako rok plynul, Dennis bol čoraz viac chorý. Bolo jasné, že ho čoskoro navštívi smrť.

Pri našej poslednej návšteve New Yorku sme všetci vedeli, že sa vidíme naposledy. Jennifer a ja sme sa vracali z Princetonu do Los Angeles a Dennis sa sťahoval z New Yorku do Claudiovej rodnej krajiny Uruguaja. Dali nám niekoľko suvenírov, aby sme si ich zabalili do auta, a odprevadili nás na chodník, aby sa s nami rozlúčili.

Keď som sa lúčil s Claudiom, povedal mi: "Vieš, Chris, bál som sa ťa stretnúť. Som ateista, Žid a gay. Tak som si myslel, že ma budeš nenávidieť. Ale ty si sa ku mne nikdy nesprával inak ako láskavo a milo." Na líce som Dennisovi dal bozk na rozlúčku. Slzy mi naplnili oči, keď sa Jennifer a jej otec objali pri poslednej rozlúčke.

Dennis a Claudio sa teda presťahovali do Uruguaja a ja s Jennifer sme sa vrátili do Los Angeles. Jennifer však so svojím otcom udržiavala pravidelný telefonický kontakt. Bol čoraz chorľavejší. Zdravotná sestra, ktorá sa o neho starala, nám poskytovala aktuálne informácie. V priebehu niekoľkých mesiacov od presťahovania nám zdravotná sestra povedala, že jeho smrť nastane v priebehu pár dní.

Spýtal som sa Jennifer: "Mali by sme sa pokúsiť zistiť, či by tvoj otec dovolil kňazovi, aby mu vyslúžil sviatosti?" Povedala, že zistí, či je tomu otvorený. Zavolala mu a porozprávala sa s ním. Ale Dennis si nemyslel, že zomiera, takže podľa jeho názoru vôbec nebolo potrebné vysluhovanie sviatostí.

No bol by otvorený tomu, aby sa s ním prišiel pomodliť kňaz? Áno, to by bol ochotný prijať. Oslovil som svojho priateľa kňaza v Los Angeles, otca Paula, ktorý ma spojil s ďalším kňazom žijúcim v Uruguaji. Tento kňaz sa ponáhlal na návštevu k môjmu svokrovi. Kňaz si vypočul Dennisovu spoveď (jeho prvú za posledných päťdesiat rokov), udelil mu pomazanie a viatikum, jeho posledné sväté prijímanie. Na poslednej fotografii Dennisa, ktorú máme len niekoľko dní pred jeho smrťou, vyzerá vyčerpane, ale radostne. Vo svojej vychudnutej ruke drží krížik, ktorý mu dal kňaz. Sestrička povedala mojej žene, že krížik nechcel pustiť z ruky. Musela mu ruky umývať okolo neho.